

- DRŽAVNI PREVENTIVNI MEHANIZEM -

poročilo
o opravljenem obisku
na lokaciji

PREVZGOJNI DOM RADEČE (kontrolni obisk)

Pojasnilo: Varuh človekovih pravic Republike Slovenije (v nadaljevanju: Varuh) v okviru izvajanja nalog in pooblastil po Zakonu o ratifikaciji opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (Uradni list RS, št. 114/2006) v vlogi državnega preventivnega mehanizma (v nadaljevanju: DPM) obiskuje kraje odvzema prostosti. V skupini, ki izvede obisk, poleg predstavnikov Varuha praviloma sodeluje(jo) tudi predstavnik(i) pogodbenih nevladnih organizacij ter občasno tudi neodvisni izvedenci medicinske in drugih strok in prevajalci. Pravna podlaga za opravljanje nadzorov s strani DPM je predstavljena na spletni strani [Varuh kot državni preventivni mehanizem](#).

Pričujoče poročilo vsebuje le bistvene ugotovitve o obisku s predlogi za izboljšanje razmer oziroma odpravo nepravilnosti. Izdelano je bilo na podlagi poročila o obisku DPM in odzivnega poročila pristojnih. Namenjeno je objavi na spletni strani Varuha.

Potek obiska in priprava poročila:

► Kontrolni obisk je bil **najavljen in opravljen dne 4. 8. 2015.**¹

► **Skupina za obisk:** predstavnik Varuha človekovih pravic RS (svetovalec Varuha) ter predstavnik pogodbene nevladne organizacije SKUP – Skupnost privatnih zavodov.

- Pri kontrolnem obisku je kot opazovalec sodeloval tudi predstavnik državnega preventivnega mehanizma Črne gore.

► **Vsebina obiska:** v odsotnosti direktorja Prevzgojnega doma (PD) Radeče, sta nas sprejela vodja oddelka za vzgojo (sicer nadomešča direktorja PD Radeče) in vodja oddelka za varnost. Sledila je preveritev realizacije priporočil iz prejšnjega obiska, in sicer ogled prostorov, razgovori z mladoletniki ter zaključni razgovor.

► **Poročanje:** poročilo o opravljenem kontrolnem obisku smo po pošti posredovali Generalnemu direktorju Uprave Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (Generalni urad URSIKS) 12. 8. 2015, skupaj s predlogom, da ga obravnava ter nam v roku 30 dni sporoči njegova stališča; tozadevni odgovor smo prejeli 17. 9. 2015, torej 36 dan po odpremi.

¹ Prejšnji obisk je bil opravljen 23. 4. 2015.

► predlog DPM

DPM je ob prejšnjem obisku predlagal uskladitev prakse posedovanja gotovine s hišnim redom, ali pa njeno spremembo oziroma dopolnitev – in v zvezi s tem se takrat odgovor Generalnega urada URSIKS glasil: »v zvezi s porabo denarnih sredstev in posedovanja gotovine je PD Radeče 19. 3. 2015 dopolnil oziroma spremenil hišni red, med drugim tudi 7. člen hišnega reda, ki določa brezgotovinsko poslovanje in porabo mladoletnikovih sredstev v načrtovanju s pedagogiji.«

DPM je ob prejšnjem obisku prosil za informacijo o tem, koliko primerov namestitev mladoletnikov oziroma mladoletnic v PD Radeče se je do sedaj realiziralo pred pravnomočnostjo sklepa o izreku takšnega vzgojnega ukrepa ter kakšno

► ugotovitev DPM / odziv pristojnih

Ob kontrolnem obisku je bilo ugotovljeno, da je bila sprememba hišnega reda res pripravljena 19. 3. 2015, vendar je slednja še v fazi obravnave na Generalnem uradu URSIKS. Ker praksa posedovanja gotovine v PD Radeče s hišnim redom še vedno ni (bila) usklajena, DPM ugotavlja, da priporočilo ni bilo realizirano.

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da je sprememba hišnega reda PD Radeče v postopku pregledovanja in podpisovanja na Generalnem uradu.

Ob kontrolnem obisku je bilo ugotovljeno, da je bilo priporočilo proučeno, vendar DPM ob tem pripominja, da postopanje PD Radeče ni povsem ustrezno za mladoletnikovo prevzgojo, ki je z vidika odločitve sodišča očitno potrebna.²

² Sicer drži, da se začasna namestitev odreja na podlagi prvega odstavka 471. ter 481. člena Zakona o kazenskem postopku (ZKP), poleg tega pa ne gre pozabiti tudi na tretji odstavek 485. člena ZKP, kjer je predvideno, da pritožba zoper sklep, s katerim je mladoletniku izrečen vzgojni ukrep, ki se prestaja v zavodu, praviloma zadrži njegovo izvršitev, razen če sodišče v soglasju z mladoletnikovimi starši in po zaslišanju mladoletnika ne odloči drugače. ZKP torej predvideva možnosti, da se mladoletnika v prevzgojni dom namesti pred pravnomočnostjo sklepa o takšni namestitvi, pri čemer ZIKS-1 druge podobne določbe o takšni namestitvi ne vsebuje. Na podlagi določb Pravilnika o izvrševanju vzgojnega ukrepa oddaje mladoletnika v prevzgojni dom je mogoče razbrati tudi sledeča dejstva: 1) dom sprejme mladoletnika na podlagi obvestila o napotitvi na izvršitev vzgojnega ukrepa, ki ga pošlje pristojni center za socialno delo skupaj z odločbo, s katero je bil vzgojni ukrep mladoletniku izrečen (prvi odstavek 3. člena Pravilnika), 2) ob sprejemu mladoletnika v dom je treba ugotoviti njegovo istovetnost (prvi odstavek 4. člena Pravilnika), 3) ob sprejemu v dom se mladoletniku odvzamejo predmeti, ki jih po hišnem redu ne sme imeti pri sebi (prvi odstavek 6. člena Pravilnika), 4) dom je dolžan mladoletnika ob sprejemu v dom fotografirati in mu vzeti prstne odtise, bris ustne sluznice in druge potrebne biometrične podatke (prvi odstavek 8. člena Pravilnika) ter 5) prvi delovni dan po sprejemu v dom se mladoletnika vpiše v matično knjigo in zanj odpre osebni list (drugi odstavek 8. člena Pravilnika). Izpostavljena dejstva oziroma časovni trenutki se nanašajo na »sprejem« oziroma »prvi delovni dan po sprejemu« in ne na pravnomočnost odločbe sodišča, kot si to interpretira PD Radeče. Že res, da se odločba sodišča, ki ni pravnomočna, eventualno lahko spremeni v pritožbeni fazi, vendar pa zaposlene v PD Radeče na podlagi ustavnega načela zakonitosti zavezujejo tudi določbe podzakonskega Pravilnika, ki kot že rečeno, niso omejene na trenutek pravnomočnosti temveč na trenutek sprejema. Ker je PD Radeče dolžan spoštovati določbe Pravilnika (in mu glede vsebinskega tolmačenja Pravilnika ni dopuščeno diskrecijo odločanje), ZKP pa kot temeljni procesni zakon s tega področja predvideva nastanitev mladoletnika v prevzgojni dom tudi pred pravnomočnostjo, mora PD Radeče navkljub nepravnomočnosti sklepa sodišča že ob sprejemu začeti postopke sprejema mladoletnika. DPM zato pričakuje, da bodo zaposleni v PD Radeče relevantne določbe Pravilnika ter obravnavno mladoletnika pričrenjali že s sprejemom in ne bodo čakali vse do pravnomočnosti sklepa, saj bi slednje lahko vodilo v kršenje mladoletnikovih pravic.

je stališče URSIKS glede ustreznosti takšne namestitve – *in v zvezi s tem se je takrat odgovor Generalnega urada URSIKS glasil:* »V zadnjem obdobju s strani Okrožnega sodišča v Kopru dva tovrstna primera (od tega tudi namestitvev mladoletnice, ki je bila v PD Radeče v času našega obiska). V obeh primerih sta bila upoštevana 471. in 481. člena Zakona o kazenskem postopku, kjer se odreja začasna namestitvev v prevzgojni dom do pravnomočnosti sklepa.«

DPM je ob prejšnjem obisku poudaril, da nobena druga aktivnost v domu mladoletniku ne sme omejiti zakonsko predpisanega minimalnega časa bivanja na prostem. V času obiska 23. aprila 2015 je bil v sprejemnem oddelku nastanjen en mladoletnik, sprejet je bil dan pred obiskom, ki je v pogovoru izpostavil, da je imel tako prvi, kot drugi dan za gibanje na prostem na voljo zgolj pol ure. DPM je v zvezi s tem izrazil tudi pričakovanje, da do podobnega primera v prihodnje ne bo več prišlo ter hkrati prosil za sporočilo ugotovitev v zvezi s tem primerom – *in v zvezi s tem se je takrat odgovor Generalnega urada URSIKS glasil:* »Vsem novo sprejetim mladoletnikom PD Radeče omogoča maksimalno možnost gibanja na svežem zraku, kar se ne omejuje z zakonskimi možnostmi najmanj triurnega sprehoda na svežem zraku. Mladoletnik, ki se je v zvezi s tem pritožil, je bil v PD Radeče sprejet 22. 4. 2015 ob 13. uri. Sprejela ga je pedagoginja, z njim je bil opravljen uvodni razgovor (do 15.00 ure), nato mu je bil omogočen suhi obrok (tisti dan zanj kosilo ni bilo predvideno) in je bil ob 15.35 uri nameščen v sprejemni oddelek. Od 18.35 do 20.00 je bil na svežem zraku (grajsko dvorišče), nato je sam izrazil željo, da gre v prostore sprejemnega oddelka. Razumljivo je tudi, da delovna akcija ne sme vplivati na izvedbo zakonsko predpisanega minimalnega časa bivanja na prostem.«

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da se z navedbami popolnoma strinjamo, saj dejstvo, da je mladoletnik v zavodu še pred pravnomočnostjo sodne odločbe, ne pomeni, da se z mladoletnikom ni potrebno ukvarjati. Zaradi tega bomo zavodu priporočili, da v primerih sprejema mladoletnikov z nepravnomočno sodno odločbo takoj pričnejo z vsemi aktivnostmi strokovne obravnave.

Ob kontrolnem obisku je vodja oddelka za varnost, v zvezi s tem pojasnil, da evidence o tem, kje je bil nastanjen mladoletnik iz sprejemne skupine ne obstajajo, a se je o tem pogovoril s pravosodnim policistom, ki je izvajal nadzor nad mladoletnikom. Prav ta pravosodni policist je podal tudi časovne informacije o nahajališčih mladoletnika. DPM je bilo tudi povedano, da se glede na predvideni program mladoletnika, ki ga individualno kreira PD Radeče, določbe 117. člena ZIKS-1 (Obsojenemu mladoletniku je treba omogočiti, da je najmanj tri ure dnevno na prostem, praviloma v prostem času.) sploh ni mogoče držati, saj tega program ne dopušča oziroma mladoletnik v svojem dnevnem razporedu sploh nima predvidenega 3-urnega izhoda na prosto. DPM je v zvezi s tem ugotovil, da je bilo priporočilo sicer realizirano, vendar pa prejeta pojasnila, ob kontrolnem obisku, izvajanja pravice do bivanja mladoletnika na prostem povsem niso bile pojasnjene. DPM je ob kontrolnem obisku zato v zvezi z evidentiranjem mladoletnikove pravice do gibanja na prostem predlagal, da se v izogib prihodnjih podobnim primerom leta ustrezno evidentira v podrubriko poročila dežurnega policista, vanjo pa naj se vpisujejo časovni trenutki (ura, minuta), kdaj je mladoletnik koristil svojo pravico ter kdaj je izrazil željo po njenem prenehanju.

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da v zavodu priporočilo sprejemajo. Za

novosprejete mladoletnike bodo omogočili najmanj tri ure bivanja na svežem zraku. Časovni okvir sprehoda bo evidentiran v dnevnikih poročilih, ki jih pišejo operativne vodje.

DPM je opozoril, da v WC-ju pri telovadnici ni delovala luč (pregorela žarnica) in predlagal, da zaposleni v prihodnje že sami ugotavljajo takšne manjše napake oziroma pomanjkljivosti – *in v zvezi s tem se je takrat odgovor Generalnega urada URSIKS glasil: »da je pomanjkljivost (pregorela žarnica v WC-ju pri telovadnici) odpravljena in da se bodo tudi v prihodnje po zagotovilih PD Radeče pomanjkljivosti sprotno odpravljale.«*

Ob kontrolnem obisku je bilo ugotovljeno, da žarnica v sanitarijah pri telovadnici še vedno ne deluje, poleg tega izpod tušev tudi po daljšem vztrajanju topla voda ni pritekla, omarica prve pomoči pred sanitarijami pa je bila prazna.

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da je sedaj po zagotovitvi zavoda žarnica zamenjana. Prav tako pa je urejena omarica prve pomoči. Glede navedbe, da iz tušev ni pritekla topla voda, pa je zavod pojasnil, da teh tušev mladoletniki ne uporabljajo in se po vadbi v telovadnici stuširajo v svojih matičnih skupinah. Zaradi neuporabe in varčevanja so posledično odklopili grelnike vode.